

ДО ПРОБЛЕМИ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ «СІМЕЙНІ ЦІННОСТІ» У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

В.М. Приходько

Україна. Запоріжжя. КЗ «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» ЗОР

Познанье выше имени и званья,
И выше свойств врожденных - воспитанье.
Абу-ль Касим Фирдоуси

Сім'я як соціально-педагогічний осередок суспільства досліджувалася багатьма вченими. Науковці (Ю.П.Азаров, Ф.С.Арват, С.В.Дармодехін, З.Г.Зайцева, С.В.Постовий, Л.К.Пилипенко, І.М.Трубавіна, М.П.Щербань та ін.) визначили та описали тактику виховання в сім'ї та типи родинних взаємин, що так чи так впливають на дитину, формування її особистості. У педагогічній літературі сім'ї, як один із видів соціального інституту поділяють на благополучні та неблагополучні.

Родинне благополуччя визначається не її матеріально-економічною забезпеченістю та прибутками, а високим рівнем внутрішньосімейної моральності, духовності, задоволення емоційних потреб усіх членів сім'ї. Хороші матеріальні умови мають вплив лише при нормальному емоційно-психологічному кліматі, хороших взаємостосунках між членами сім'ї. У благополучній родині панує взаєморозуміння, взаємоповага, спільність життєвої мети, позитивна моральна атмосфера, приблизно однакова оцінка різних життєвих ситуацій, спільність інтересів у багатьох сферах духовного життя, взаємопогодженість у спільних справах і обов'язках, урахування спільних інтересів, розуміння душевних переживань іншого, психологічна підтримка, трудова співдружність, задоволення почуття власної гідності, своєї значущості, взаємна довіра, людяність, доброта, чуйність, раціональне вирішення всіх родинних проблем, розуміння завдань сімейного виховання. Дитина в такій сім'ї відчуває себе рівноправним членом родинного колективу, де її люблять. Проте не розбешують, залучають до посильної праці, ставляться до її потреб з розумінням, роз'яснюють, чому слід робити так, а не інакше тощо [1, 34-35].

За висновками В.Є.Савки, сім'я спрямовує свої зусилля на розв'язання найважливіших для неї в даний момент проблем, враховуючи водночас і перспективи свого розвитку [7, 40].

Родина була, є і завжди буде важливим середовищем формування особистості та провідним інститутом її виховання, відповідаючи не тільки за соціальне відтворення

певного образу життя.

Сім'я – це насамперед складне соціально-педагогічне явище, яке має інтегровану структуру і визначається певними соціально-педагогічними параметрами.

Родина є своєрідною моделлю великого суспільства, яка відтворює у собі сукупність суспільних стосунків: соціальних, національних, політичних, економічних, соціокультурних, завдяки чому діти від народження залучаються до системи суспільних стосунків [2, 8].

Сім'я – динамічна мала група людей, які разом проживають, пов'язані родинними відносинами (шлюбу, кровної спорідненості, усиновлення, опіки), спільністю формування та задоволення соціально-економічних і інших потреб, взаємною моральною відповідальністю [1, 32].

Родина також визначається як соціальний інститут, що характеризується спільною формою взаємовідносин між людьми, в межах якого здійснюється основна частина їх життєдіяльності.

Своєрідність родинного виховання зумовлюється тим, що саме в сім'ї з раннього дитинства починається формування людини, розвиваються розумові, фізичні здібності, моральні, естетичні якості дітей, виробляється їхнє ставлення до людей, навколишнього світу, закладаються основи світогляду, формується ставлення до праці. Найважливіше завдання батьків – прищепити дітям правильне ставлення до праці та навчання, як до свого найпершого обов'язку, виховати в них розуміння того, що навчання є складна робота, необхідна в житті та громадській діяльності [3; 4; 5].

Розглядаючи родину як вагомий чинник виховання, і науковці, і практики схиляються до висновку: українська сім'я зазнає сьогодні серйозних змін. На її функціях соціалізації несприятливо позначаються такі негаразди, як зубожіння населення, житлові проблеми, деградація системи традиційних виховних цінностей, безробіття, правова та матеріальна незахищеність подружніх пар і їхніх дітей тощо.

Змінився традиційний вигляд родини у світі: вона набула усіх характеристик «нуклеарної», що збіднює її виховний потенціал. Істотно зростає кількість неблагополучних сімей. Неповна родина набула статусу ознаки сьогодення. Зростає кількість матерів-одиначок у світі. Отже, криза сучасної сім'ї суттєво ускладнює результативність виховного впливу всіх інших інститутів виховання, сприяє збільшенню кількості дітей і підлітків групи «ризик».

Такий підхід, на нашу думку, дає змогу об'єднати зусилля учених і практиків щодо впровадження та навчально-методичного забезпечення програми курсу «Сімейні

цінності» у навчально-виховному процесі загальноосвітніх навчальних закладів України

У нашій країні склалася певна система закладів післядипломної педагогічної освіти, перед якими стоїть завдання вдосконалити і підвищити якість надання освітніх послуг, забезпечити відповідність змісту післядипломної педагогічної освіти вимогам сучасної школи. Зокрема, забезпечити підготовку педагогічних працівників до викладання курсу «Сімейні цінності».

Завданням закладів післядипломної педагогічної освіти є створення умов для психолого-педагогічної і технолого-дидактичної реконструкції процесу перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців. Ця обставина є основним напрямом для подальших дій у цьому плані.

Невід'ємною складовою методичного забезпечення підготовки вчителя навчального закладу до викладання курсу є підручники і навчальні посібники. Проблема забезпечення посібниками стає однією з найбільш нагальних у сьогоденній школі. Проте в умовах, коли ряд проблем підготовки ще належно теоретично не осмислений, висвітлений, вкрай необхідну літературу з коментарів чинного законодавства про сім'ю, засобів роботи, рекомендацій, узагальнених висновків. Потрібно, щоб у навчально-методичних кабінетах концентрувалися наукові доробки, конкретні матеріали стосовно зазначених проблем. Потреба в таких методичних матеріалах безсумнівна і підготовка їх має бути більш активною. Видання таких матеріалів мають бути плановими, націленими на перспективу.

Не менш актуальною є також проблема забезпечення навчального процесу оперативним інформаційно-довідковим, статистичним матеріалом, матеріалами узагальненого досвіду. Вважаємо, що однією з можливих умов вирішення наявних проблем є більш активна допомога з боку організацій, які здійснюють роботу з дітьми, молоддю та сім'єю.

На інтенсифікацію професійної підготовки учителів, керівників, методистів до здійснення «Сімейні цінності» впливає забезпеченість навчального процесу технічними засобами навчання та дидактичними матеріалами до них.

Стан та вдосконалення методичного забезпечення викладання курсу в умовах підвищення кваліфікації залежить від ряду чинників. Серед найважливіших з них, на нашу думку, потрібно виділити:

- наявність відповідної навчально-методичної і матеріально-технічної бази;

— наявність науково-педагогічного потенціалу компетентності в питаннях суті методичного забезпечення;

— чітке визначення змісту щодо методичного забезпечення взаємодії дисциплін психолого-педагогічного циклу з предметами спеціального та особистісно орієнтованого циклу;

— узгодженість підходів до методичного забезпечення формування професійного інтересу, розвитку потреби в здобутті знань, напрацюванні умінь і навичок шляхом максимального наближення навчального процесу до практики;

— розвиток потреби в методичному забезпеченні як умови підвищення професійного інтересу до зазначеної проблеми.

Разом з визначенням основних чинників удосконалення методичного забезпечення професійної підготовки важливу роль відіграє визначення психологічних умов та засобів формування соціально-психологічної готовності фахівців до викладання курсів пов'язаних з питаннями виховної роботи у навчальних закладах.

Отже, можна зробити висновок, що методичне забезпечення підготовки фахівців до викладання курсу «Сімейні цінності» – це сукупність державних стандартів, професійних навчальних планів і програм, наукової навчально-методичної й інформаційно-довідкової літератури, навчального приладдя, технічних засобів виховання та дидактичних матеріалів до них, форм і методів практичної роботи.

Література:

1. Капська А.Й. та інші. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи (модульний курс дистанційного навчання) / Заг. ред. І. Зверевої та Г. Лактіонової. – К.: Наук. світ, 2001. – 129 с.
2. Карамушка Л.М. Психологія управління закладами середньої освіти: Монографія. – Київ, Ніка-Центр, 2000. – 332 с.
3. Кузьменко О.А. Соціальне становлення особистості в умовах відкритої соціально-педагогічної системи: Автореферат дис... канд. пед. наук. - К., 1998.-18 с.
4. Маліченко К.М. Організація родинного виховання як компонент виховної діяльності вихователя // Психолого-педагогічні фактори підвищення професійної майстерності вчителя-вихователя: - Житомир: ЖДПІ. – 1995. – С. 121-122.
5. Приходько В.М. Методичне забезпечення професійної підготовки майбутніх учителів до роботи з дітьми з неблагополучних сімей // Наукові записки. – Випуск 32. Частина 1. – Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2001. – С.175-178.
6. Підготовка майбутніх педагогів до превентивного виховання дітей із неблагополучних сімей: Науково-методичний посібник. Запоріжжя: Прем'єр, 2006. – 288 с.
7. Савка В.Є. Соціальний потенціал сучасної сільської сім'ї: проблеми формування та реалізації. – Дис... канд. соц. наук. – Львів, 1995. – 198 с.